

انحلال یا ادغام شورای پول و اعتبار

گفتگو با دکتر امیر هوشنگ امینی، اقتصاددان و صاحب‌نظر در امور پولی - بانکی

□ / لطفاً در ابتدا علت وجودی شورای پول و اعتبار را بیان فرمایید.

□ قبل از این که علت به‌وجود آمدن شورا را توضیح بدهم، اجازه می‌خواهم که مطلبی بیان کنم و آن این که شاخص قدرت اقتصادی راستین (واقعی) در هر اقتصادی، قدرت خرید پولی ملی جامعه یا ارزش برابری پول با ارزهای دیگر است. برای حفظ قدرت خرید مردم هر جامعه هم یک سازمان عهده‌دار انجام این وظیفه است. در کلیه جوامع اقتصادی، بانک‌های مرکزی یا بانک‌های ناشر اسکناس این مهم را برعهده دارند و در کشور ما نیز بانک مرکزی عهده‌دار این وظیفه می‌باشد.

ما می‌دانیم که یکی از مخرب‌ترین بیماری‌های اقتصادی هر جامعه، تورم می‌باشد که در صورت تداوم، می‌تواند جامعه را نابود کند. تورم به معنای کاهش قدرت خرید پول ملی یا ارزش برابری آن با سایر ارزهای دیگر می‌باشد و می‌دانیم که ناشر اسکناس در ایران بانک مرکزی است و مهم‌ترین رکن سیاست‌گذاری پولی و اعتباری کشور، شورای پول و اعتبار بانک مرکزی است که مسوول حفظ همین قدرت خرید است.

در اولین قانون بانکی و پولی مصوب ۱۳۳۹،

شورای پول و اعتبار، تخصصی‌ترین شورایی است که در کشور وجود دارد.

شورای پول و اعتبار وظیفه همکاری با رییس‌کل بانک را برای اداره عمومی بانک به عهده داشت. هدایت فعالیت بانک‌ها و ارایه نظر مشورتی به دولت در امور مالی و اظهارنظر در مسایل پولی و اقتصادی و همکاری با شورای عالی اقتصاد برای تامین هماهنگی در اتخاذ تصمیم‌های مربوط به اقتصاد پولی و مالی کشور هم از جمله وظایف این شورا بود.

دکتر امینی: اگر نهادی ضعف دارد، نباید آن را از بنیان نفی کرد، بلکه باید به رفع این نقص پرداخت.

نکته جالب این که به موجب بند "ج" ماده ۲ این قانون به دولت توصیه شده است که نظریه شورا را در موضوعات و تصمیمات مربوط به اقتصاد پولی و مالی کشور بخواهد و همچنین به موجب بند "ب" ماده ۲ و ماده ۶ قانون کلیه دستگاه‌های دولتی، موسسات اعتباری دولتی و خصوصی و بانک‌ها مکلف شده‌اند که کلیه اطلاعات درخواستی شورا را ارایه نمایند.

جالب این که شورای پول و اعتبار همراه با اعضای هیات‌عامل، هیات نظار و بازرس دولت، تشکیل‌دهنده مجمع بانک مرکزی بودند که البته

تحت‌ریاست وزیر دارایی تشکیل می‌گردید. به موجب بند "الف" ماده ۳ هم اعضای شورای پول و اعتبار ۱۵ نفر و مرکب از مقامات زیر بودند: رییس‌کل بانک مرکزی، وزیر صنایع و معادن، کشاورزی، بازرگانی، دادستان کل کشور، نماینده اتاق بازرگانی، دبیرکل شورای عالی اقتصاد، دبیرکل شورای پول و اعتبار، مدیرکل بانک ملی ایران، یک نماینده از بانک‌های خصوصی، یک استاد اقتصاد به معرفی دانشگاه، یک نماینده از شورای کشاورزی مرکز، یک متخصص اقتصاد صنعتی، یک متخصص اقتصاد پولی و مالی و یک متخصص اقتصاد کارگری.

در قانون بعدی مصوب ۱۳۵۱ شورای پول و اعتبار به منظور مطالعه و اتخاذ تصمیم درباره سیاست کلی بانک مرکزی و نظارت بر امور پولی و بانکی کشور تشکیل شد و علاوه بر اظهارنظر در مسایل بانکی و پولی و اعتباری کشور، اظهارنظر نسبت به لوایح مربوط به وام یا تضمین اعتبار و یا هر موضوع دیگری که از طرف دولت به شورا ارجاع شود،

اگر این شورا طی چندین سال اخیر نتوانسته است وظیفه خود را در مورد حفظ قدرت پول ملی به خوبی انجام دهد، مسلماً ناشی از اشکالات عدیده‌ای بوده که در ذات این شورا نیست، بلکه ناشی از حاکمیت نظام اقتصاد دولتی است.

دولتی است. به عبارت دیگر، بانک مرکزی و به‌ویژه شورای پول و اعتبار، از استقلال خاصی که باید برخوردار باشند، برخوردار نبوده‌اند و یک ذهنیت مبتنی بر اقتصاد متمرکز دولتی بر آن حاکم بوده. به بیانی دیگر، این شورا یکی از سازمان‌های تحت‌حاکمیت اقتصاد دستوری بوده و بدیهی است که در حاکمیت چنین نظامی نمی‌توان توقع داشت که یک شورا - حتی یک شورا - براساس نتایج حاصل از مطالعاتی که در چارچوب وظایف خود انجام می‌دهد، اخذ تصمیم کند.

❖ / نظر تان راجع به انحلال یا ادغام این شورا چیست؟

□ انحلال شورای پول و اعتبار به‌عنوان بازوی مطالعاتی و تصمیم‌گیری درباره سیاست‌های پولی و اعتباری کشور، با تمام مشکلات فراراه فعالیت این شورا، نمی‌تواند مقبول باشد، زیرا با تمام اوضاع و احوالی که عنوان شد، وجود این شورا عامل موثری در ترمز کردن برخی کجروی‌های پولی و مالی بوده است. ادغام این شورا هم موجب خدشه‌دار شدن وظایف آن است که باز هم نمی‌تواند قابل‌قبول باشد.

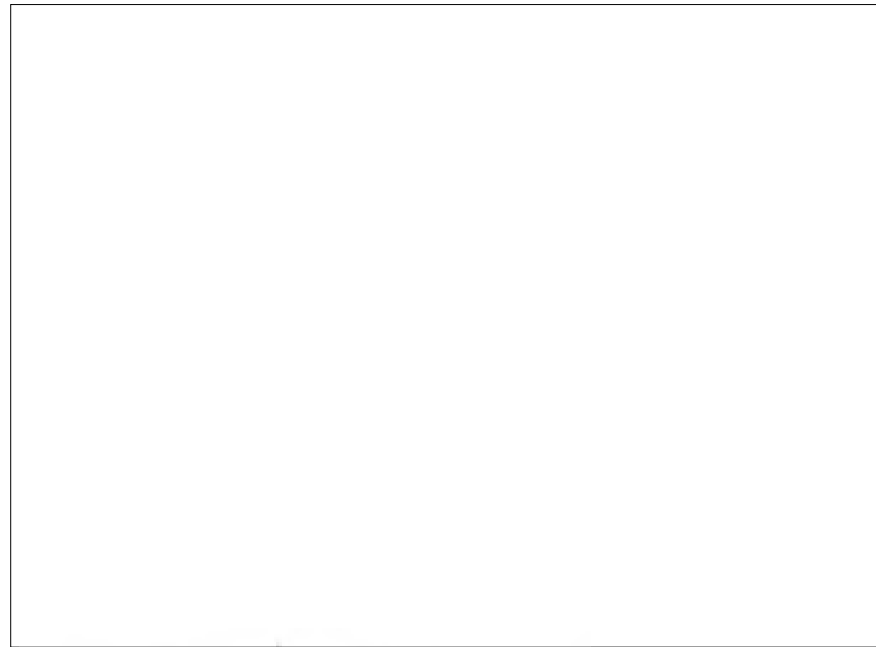
❖ / لطفاً بفرمایید که تاثیر انحلال شورای پول و اعتبار چیست؟ آیا ممکن است مشکلات ناشی

از عملکرد ضعیف این شورا از بین برود؟

□ به نظر من، نه تنها چیزی را حل نمی‌کند، بلکه آشفتگی‌ها و ناهماهنگی‌های غیرمنتظره‌ای را در اخذ سیاست‌های پولی و اعتباری کشور به‌وجود خواهد آورد و همین امر می‌تواند کمک کند به کاهش قدرت خرید پول، استمرار تورم و در نتیجه، پیامدهای ناخوشایند و مخرب دیگر. البته متذکر می‌شوم که انحلال این شورا بدون کار کارشناسی و به‌صورت کاملاً شتابزده صورت گرفته، در حالی که اگر نهادی ضعف دارد، نباید آن را از بنیان نفی کرد، بلکه باید در راستای رفع نقص یا کاهش ضعف و اصلاح آن کوشید.

❖ / به‌خاطر شرکت در این مصاحبه از شما تشکر می‌کنم.

تهیه‌کننده: اعظم هوشمند

② انحلال شورا، بدون کار کارشناسی و شتابزده است.

از: رییس‌کل بانک مرکزی، دادستان کل کشور یا معاون او، یک معاون از وزارت امور اقتصادی و دارایی، یک معاون از سازمان برنامه و بودجه، رییس اتاق بازرگانی، معاونان وزرای صنایع، صنایع سنگین، معادن و فلزات، کشاورزی، جهاد سازندگی و بازرگانی که کاملاً نشاندهنده دولتی‌شدن ترکیب اعضای این شورا است.

همانطور که گفتم، حفظ قدرت خرید پول ملی، وظیفه اصلی این شورا است و به‌جرات می‌توان گفت که شورای پول و اعتبار، تخصصی‌ترین شورایی است که در کشور وجود دارد.

❖ / آقای دکتر، عملکرد این شورا چگونه بوده است؟

□ آنچه مسلم است، حفظ قدرت خرید پول همواره برعهده این شورا بوده، اما اگر طی چندین سال اخیر نتوانسته است وظیفه خود را به‌خوبی انجام دهد، مسلماً ناشی از اشکالات عدیده‌ای بوده که در ذات این شورا نیست، بلکه ناشی از حاکمیت نظام اقتصادی

به‌علاوه دادن نظر مشورتی و توصیه به دولت در مسایل بانکی و پولی و اعتباری کشور از وظایف آن است.

به موجب بند "ب" ماده ۱۸ هم اعضای شورای پول و اعتبار یازده نفر و عبارتند از: رییس‌کل بانک مرکزی، دادستان کل کشور، یک نفر از معاونان وزارت دارایی به‌معرفی وزیر دارایی، یک نفر از معاونان وزارت امور اقتصادی به معرفی وزیر اقتصاد، رییس دفتر بودجه، رییس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران، مدیرعامل کانون بانک‌ها، دو نفر مطلع در امور مالی و پولی به انتخاب وزیر امور اقتصادی و دارایی، یک نفر مطلع در امور بازرگانی و صنعتی به انتخاب وزیر امور اقتصادی و دارایی، یک نفر مطلع در امور کشاورزی به انتخاب وزیر کشاورزی.

تحول بعدی این بود که گرچه وظایف شورا پس از تغییراتی که بعد از انقلاب اسلامی در قانون سال ۱۳۵۱ به‌وجود آمد، تغییری پیدا نکرد، اما تعداد اعضای شورا از ۱۰ نفر، به ۱۴ نفر رسید که عبارتند

برای پیام‌های تبلیغاتی خود از امکانات ما بهره بگیرید.